

Uitgangspuntendocument transitie

Gemeente Midden-Drenthe

januari 2014

Inhoud

Inhoud	1
1. Intro	2
2. De uitgangspunten	4
1. <i>Eigen kracht</i>	4
2. <i>Zuinig op wat we hebben</i>	5
3. <i>Maatwerk</i>	6
4. <i>Samenwerking</i>	7
5. <i>Geen bureaucratie</i>	8
6. <i>Toegankelijk</i>	9
7. <i>Sociale omgeving</i>	10
8. <i>Cultuur</i>	11
9. <i>Noodzaak</i>	12
10. <i>Bestuurlijke verantwoordelijkheid</i>	13
11. <i>Financiën</i>	14

1. Intro

Overheid en samenleving

Al een aantal jaren is de oude verzorgingsstaat bezig te veranderen in een nieuwe sociale samenleving. Of, om het met de woorden van de Troonrede 2013 te zeggen: een participatiesamenleving. Daarbij is er vooral sprake van een andere rolverdeling tussen overheid en burgers. Kort samengevat: de overheid legt sterker het accent op de eigen verantwoordelijkheden en mogelijkheden van burgers, wijken en samenleving. De overheid verandert van de verzorgende overheid in de faciliterende overheid. Daaronder ligt een combinatie van inhoudelijk veranderde opvattingen en de noodzaak om te bezuinigen.

Van WMO naar transities

Nog niet zo lang geleden heeft de gemeenteraad van Midden-Drenthe het WMO-beleid vastgesteld. Daarin is de veranderende samenleving zichtbaar geworden. De drie transities liggen voor een belangrijk deel op of tegen het WMO-beleidsterrein.

Daarom gaat dit transitie-uitgangspuntendocument uit van het WMO-beleid en beschrijft wat dat voor de drie transities betekent. Aanvullend staan drie extra uitgangspunten beschreven. De rode draad is daarmee: geen nieuwe uitgangspunten maar wel de vertaling van het WMO-beleid naar de drie transities. Het WMO-beleid is daarvoor samengevat in een achttal uitspraken.

Karakter en totstandkoming uitgangspuntendocument

De volgorde van de uitgangspunten is niet willekeurig: de eerste vier uitgangspunten geven bij uitstek aan wat we in Midden-Drenthe belangrijk vinden.

Met dit uitgangspuntendocument geeft de gemeenteraad het college richting voor de verdere invulling van de transities.

De eerste versie van dit document is informeel in een bijeenkomst van gemeenteraads- en commissieleden aan de orde geweest op 18 juni 2013. Daarna zijn de uitgangspunten besproken in een werkconferentie van raads- en commissieleden, collegeleden, zorgaanbieders, belangenorganisaties en medewerkers op 26 september 2013.

Dat heeft geleid tot een tweede versie, waarin de input vanuit de werkconferentie is verwerkt. Daarbij is ook de volgorde van de uitgangspunten veranderd, om daarmee duidelijk te maken waar voor Midden-Drenthe het eerste belang ligt. Tegelijk is en blijft duidelijk dat er een sterke samenhang bestaat tussen de verschillende uitgangspunten.

Deze tweede versie is voor inspraak voorgelegd aan de WMO-raad en de Adviesraad Minimabeleid. Beide raden stellen zich achter de uitgangspunten en geven het college een aantal suggesties mee, die het college bij de uitwerking zal verdisconteren.

Uitwerking

Voor alle uitgangspunten geldt dat concretisering zal volgen. Dat is eigen aan algemene uitgangspunten en het geldt dan ook voor alle uitgangspunten. We noemen hierna enkele voorbeelden.

Bestaande en nieuwe samenwerkingsnetwerken vragen doorlopend om onderhoud.

Samenwerking binnen en buiten de gemeente stelt eisen aan de gemeentelijke regietaak.

Samenwerking vraagt om een duidelijke manier van omgaan met eigen lokale opvattingen: ze gaan als inbreng mee naar een proces van gezamenlijke afwegingen en besluitvorming.

Het verminderen en/of voorkomen van onnodige bureaucratie zal zichtbaar moeten worden in goed georganiseerde samenwerking achter de frontoffice en een lage lokale en regionale regeldruk.

Deze en andere afwegingen zullen zichtbaar worden in de beslissingen die college en raad de komende maanden gaan nemen.

2. De uitgangspunten

1. Eigen kracht

Het WMO-beleid gaat uit van de eigen kracht van de burger en van zijn directe omgeving.

Dat betekent voor de transities het volgende.

Jeugdbeleid/AWBZ/Participatiewet

Het gaat bij het benutten van de eigen kracht om de kracht van het individu en om de kracht die in collectieve vormen te vinden is, bij groepen burgers in welke omvang of samenstelling dan ook.

Jeugdbeleid

Jongeren en ouders/opvoeders hebben allereerst zelf de regie over hun leven. Hulpverleners richten zich op het aanreiken van tools om dat mogelijk te maken. Ze beginnen niet meteen hulp te verlenen.

Pas als er sprake is van echte risico's en/of onvermogen bij opvoeders grijpen zij in en wegen mogelijkheden als voogdij of uithuisplaatsing af.

AWBZ

Een voorwaarde om de eigen kracht te kunnen benutten, is dat de burger daadwerkelijk zelf de regie heeft over het eigen leven. In sommige gevallen is het nodig dat iemand anders uit naam van de burger de regie voert, maar altijd met het doel om zoveel mogelijk regie neer te leggen bij de betreffende burger zelf. De focus ligt op wat de burger wél kan, niet op zijn beperkingen. Dat genereert energie en maakt creatief. De burger bepaalt zelf wie in zijn of haar omgeving een rol kan spelen. De directe omgeving bestaat uit familie, burens en vrienden. Indirecter spelen bewoners in de wijk en buurt een rol, vrijwilligers e.d.

Participatiewet

Wat iemand wél kan, is leidend voor het zoeken naar werk. Het gaat om zijn mogelijkheden, niet om zijn beperkingen. Ook daarin kan ondersteuning vanuit de directe omgeving positief effect hebben.

Daarnaast maken we waar mogelijk gebruik van kansen om in de directe omgeving betaald of onbetaald werk te verrichten.

2. Zuinig op wat we hebben

In het WMO-beleid staat dat de gemeente zoveel mogelijk aansluit bij bestaande manieren van werken, als die hun kracht hebben bewezen.

Voor de drie transities leidt dat tot de volgende uitwerking.

Jeugdbeleid/AWBZ/Participatiewet

Er bestaan in onze gemeente vele goede structuren en werkwijzen die de basis vormen onder even zovele sociale verbanden. We blijven gebruik maken van wat er is en wat goed werkt. Daarbij is een belangrijke toets of die bestaande manieren passen in de nieuwe sociale samenleving.

Hierbij past dat we gebruik blijven maken van bestaande instellingen, zoals het Welzijnswerk Midden-Drenthe. De huidige loketten zorg & dienstverlening spelen een rol in de ondersteuning dichtbij (zie ook 4.), zo nodig door-ontwikkeld in het nieuwe beleid.

Ook de goede ervaringen bij/van Alescon kunnen in de toekomst hun nut blijven bewijzen

3. Maatwerk

In het WMO-beleid gaan we ervan uit dat ondersteuning maatwerk is, met ruimte voor verschillende bronnen en vormen van ondersteuning.

Vertaald naar de drie transities betekent dat het volgende.

Jeugdbeleid/AWBZ/Participatiewet

In dit uitgangspunt wordt een belangrijke kanteling zichtbaar. Vanuit met name de huidige Jeugdzorg en AWBZ hebben inwoners recht op voorzieningen. Voldoen ze aan concrete criteria, dan hebben ze recht op een concrete voorziening.

Dat gaat veranderen. Vanuit een specifieke behoefte aan ondersteuning kijkt de gemeente welke vormen van ondersteuning in die individuele situatie de beste oplossing bieden. Dat kan dus per persoon verschillen. Creatieve oplossingen zijn denkbaar. Niet alleen de soort ondersteuning kan variëren, maar ook de bron: ondersteuning door familie, vrienden, de buurt, vrijwilligers of uiteindelijk (semi-) professionals. Soms zal er sprake zijn van een arrangement, een combinatie van op maat gesneden ondersteuningsvormen.

Dat maatwerk geldt ook bij de Participatiewet: alle middelen die helpen bij het vinden van een baan, komen in beeld.

Dit uitgangspunt is nauw verbonden met het uitgangspunt "Eigen kracht".

4. Samenwerking

*In het WMO-beleid is samenwerking met andere gemeenten aan de orde waar dat nuttig of nodig is.
Daarnaast werkt de gemeente met andere partijen samen.*

Dat betekent voor de drie transities het volgende.

Jeugdbeleid/AWBZ/Participatiewet

Voor alle drie transities geldt: we doen lokaal wat lokaal kan, we schalen op naar intergemeentelijke samenwerking als dat nodig is. Die opschaling kan per transitie een andere vorm en intensiteit hebben.

Daarnaast is samenwerking met andere partijen van wezenlijk belang. Het weghalen van schotten, elkaar aanvullen en niet benaderen als concurrent, het zijn voorbeelden van die samenwerking, noodzakelijk om de transities naar hun bedoeling handen en voeten te geven.

Jeugdbeleid

Een groot deel van de Jeugdzorg is alleen verantwoord uit te voeren als dat gebeurt op regionale of provinciale schaal. Daarvoor werken we samen in de regio Noord-Midden. “Verantwoord” betekent: van goede kwaliteit en betaalbaar.

AWBZ

Het grootste deel van de AWBZ/WMO is lokaal uitvoerbaar. Op onderdelen levert samenwerking winst op: kennisuitwisseling, gezamenlijke inkoop van bijvoorbeeld vervoer e.d.

Die samenwerking zoeken we in de regio Noord-Midden.

Participatiewet

Regionale samenwerking is wettelijk verplicht in de arbeidsmarktregio, waarin Emmen de centrale plaats is.

De sociale werkvoorziening zal een nieuwe plaats krijgen in wellicht een nieuwe regio.

5. Geen bureaucratie

Het WMO-beleid stelt dat de gemeente ondersteunt vanuit het principe “één systeem, één plan, één regisseur”.

Dat heeft voor de drie transities de volgende uitwerking.

Jeugdbeleid/AWBZ/Participatiewet

Einddoel is een systeem waarbij inwoners die een beroep op de gemeente doen voor ondersteuning in het sociale domein zich daarvoor één keer hoeven te melden.

De inwoner vindt daar één contactpersoon voor al zijn, soms complexe, problemen. Het is aan de gemeente om de zorg achter die voordeur erbij te halen en af te stemmen. Er is sprake van een goede balans tussen generalisme en specialisme, waarbij de inwoner niet van het kastje naar de muur gaat. Deze aanpak is te kenmerken als een netwerkbenadering achter de voordeur.

Bij deze aanpak is het van wezenlijk belang te investeren in de deskundigheid van medewerkers die de eerste contacten hebben en van vrijwilligers die beiden een belangrijke rol hebben in het voorkomen van zwaardere zorg.

De praktijk zal uitwijzen wanneer het, bijvoorbeeld bij het aanvragen van een uitkering voor levensonderhoud, bij wijze van uitzondering meer in het belang van de inwoner is om dat niet in één proces maar via een parallel proces te doen.

6. Toegankelijk

De toegang tot de lichte ondersteuning is laagdrempelig en dichtbij.

Voor de drie transities is de toepassing van het WMO-beleid “de toegang tot lichte ondersteuning is laagdrempelig en dichtbij” de volgende.

Jeugdbeleid/AWBZ/Participatiewet

We kiezen voor bestaande en nieuwe plaatsen waar inwoners intuïtief naar toe gaan en te vinden zijn. Daar bieden we ook de ondersteuning aan. Doordat de gemeente er dicht- en vroeg bij is, kan vaker volstaan worden met preventie en/of lichte ondersteuning.

Wanneer andere/zwaardere ondersteuning nodig is, verwijzen we de inwoner niet door maar halen zo mogelijk die andere zorg dichtbij.

Dit uitgangspunt betekent dat we als gemeente optimaal gebruik maken van de inzet van vrijwilligers. We schakelen professionals pas in als dat noodzakelijk is. Tegelijk zorgen we voor voldoende waarborgen dat eerste meldingen, zeker waar het gaat om jeugdzorg, deskundig en adequaat kunnen worden beoordeeld.

Keerzijde van dit uitgangspunt is dat we als gemeente een goede samenwerkingsrelatie nodig hebben met professionals die op het zelfde terrein actief zijn. Dat zijn in elk geval de huisartsen.

7. Sociale omgeving

Het WMO-beleid gaat er van uit dat inwoners actief zijn in hun eigen woonomgeving.

Dat beleid vindt de volgende toepassing in de verschillende transitie's.

Jeugdbeleid

Niet alleen ouders en opvoeders, maar ook de andere bewoners hebben een verantwoordelijkheid voor het veilig opgroeien van kinderen. Voorbeeldgedrag van volwassenen in de leefomgeving is van groot belang voor het gedrag en de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Ook op deze manier kan voorkomen worden dat jongeren uiteindelijk een beroep moeten doen op professionele zorg.

AWBZ

Actief zijn in de eigen woonomgeving versterkt de verbondenheid in de buurt en stimuleert de wederzijdse ondersteuning van burens. Daarmee wordt het ondersteunende netwerk van de burger ook steviger. Bovendien worden daarmee de kosten van het reizen bespaard, zowel in moeite als in tijd en geld.

Participatiewet

Waar mogelijk verrichten mensen met een uitkering betaalde of onbetaalde werkzaamheden. Als dat kan gebeurt dat in de eigen omgeving, waarmee ze sterker in hun sociale omgeving komen te staan.

8. Cultuur

In het WMO-beleid wordt duidelijk dat het gaat om een cultuurverandering en dat die cultuurverandering een zaak is van alle betrokkenen.

Dat betekent voor de drie transities het volgende.

Jeugdbeleid/AWBZ/Participatiewet

De veranderende samenleving vraagt ander gedrag, andere verwachtingen. Dat geldt voor het bestuur en de organisatie van de gemeente, het geldt voor alle inwoners en het geldt voor de (medewerkers van) instellingen en organisaties die een rol spelen in het sociale domein: zorginstellingen, welzijnsinstellingen, de sociale werkvoorziening enzovoort.

Sleutelwoord voor het realiseren van deze cultuur is communicatie. Daarbij heeft de boodschap de meeste kracht wanneer die eenvoudig, eenduidig en duidelijk is.

Vanuit de gemeentelijke regie op de transities betekent dit dat de gemeente zichzelf en anderen doorlopend op deze andere cultuur zal bevragen.

Ook de eigen gemeentelijke manieren van werken en voorstellen voor beleid en uitvoering vragen om een toets op die andere cultuur (voorbeeldgedrag).

Daarnaast zal de gemeente in al haar voorlichtingsactiviteiten naar inwoners de andere cultuur uitdragen.

9. Noodzaak

Alle WMO-uitgangspunten dragen het zelfde beeld uit, namelijk de kanteling in zorg en welzijn.

Om oog te hebben en houden voor een goede balans, voegen we voor de transities het volgende, nieuwe uitgangspunt toe.

Wie een voorziening echt nodig heeft, krijgt die ook.

Toegepast naar de drie transities, betekent dit het volgende.

Jeugdbeleid/AWBZ/Participatiewet

De andere uitgangspunten geven woorden aan de kanteling in zorg en welzijn. Het accent ligt op eigen redzaamheid en verantwoordelijkheid, maatwerkoplossingen, dicht bij de burger zelf.

Met dit uitgangspunt benadrukken we de andere kant van de medaille: als iemand uiteindelijk een voorziening nodig heeft, krijgt hij/zij die ook. Bijvoorbeeld: als lichtere vormen van hulp en ondersteuning niet toereikend zijn, maar professionele hulp nodig is, leveren we die hulp. Als iemand, ook in de nieuwe manier van werken, een scootmobiel nodig heeft, krijgt hij/zij die ook.

Anders gezegd: de nieuwe manier van werken betekent níet dat het maar afwachten is wat je als inwoner krijgt, of je nu wel of geen voorziening nodig hebt.

10. Bestuurlijke verantwoordelijkheid

De manier waarop de gemeenten verantwoordelijkheid voor de Jeugdzorg gaan krijgen, is anders dan zoals het nu bij de provincie is geregeld. Daar heeft het Bureau Jeugdzorg zo'n positie dat het bureau in de praktijk verantwoordelijk is als er goede dingen gebeuren maar ook als er zaken, soms ernstig, misgaan. Straks zal het lokale bestuur (een deel van) die verantwoordelijkheid dragen.

Dat leidt tot het volgende, aanvullende uitgangspunt.

In de beleidsontwikkeling houden we rekening met de bestuurlijke verantwoordelijkheid van de gemeente.

Dit uitgangspunt kan nog als volgt worden toegelicht voor de drie transities.

Jeugdbeleid/AWBZ/Participatiewet

Met name op het terrein van de Jeugdzorg is de huidige situatie dat niet de bestuurlijk verantwoordelijke (provinciaal bestuur) maar de uitvoerders (Bureau Jeugdzorg) in de publieke en politieke opinie worden ervaren als verantwoordelijken voor de uitvoering.

De transities brengen hierin naar verwachting verandering. Het lokale bestuur dat dichterbij de inwoners staat en dat ook als dichtbij wordt beleefd, zal directer verantwoordelijkheid dragen voor de positieve resultaten én de fouten in de uitvoering in het sociaal domein. Zowel beleidsinhoudelijk als financieel. Dat zal het sterkste merkbaar worden op het speelveld waar de gemeente zelf een actieve rol speelt (eerste contacten, lichte ondersteuning). Het zal zich minder voordoen naarmate er sprake van meer professionele zorg.

Dat leidt tot het uitgangspunt dat we bij het opstellen van gemeentelijk beleid hiermee rekening houden.

11. Financiën

Hoewel het Rijk de afgelopen maanden op een aantal terreinen haar beleid heeft bijgesteld, blijven de drie transities verbonden met een bezuiniging. Het Rijk geeft straks de gemeenten minder geld voor haar taken in het sociaal domein dan dat er nu voor die zelfde taken beschikbaar is.

Dat leidt tot het volgende, aanvullende uitgangspunt.

De gemeente gaat in beginsel de Rijksbezuinigingen niet met eigen middelen compenseren

Dit uitgangspunt kan nog als volgt worden toegelicht voor de drie transities.

Jeugdbeleid/AWBZ/Participatiewet

Het Rijk gaat er van uit dat de drie transities niet alleen een inhoudelijke decentralisatie zijn, maar ook een mogelijkheid om goedkoper te werken. Anders gezegd: gemeenten krijgen 100% van de taken maar minder dan 100% van het nu beschikbare geld voor die taken.

De gemeente gaat er in haar beleid van uit dat dat zij deze bezuinigingen in beginsel niet met eigen middelen gaat compenseren. Naast dit algemene uitgangspunt zal de gemeente per beleidsterrein en beleidsonderwerp bepalen welke middelen zij voor welke doelgroepen en beleidsdoelen wil inzetten.